

کوچ اجباری در سرنوشت میلیون ها ایرانی!

بحران آب در ایران هنوز برای بسیاری از اقشار جامعه به یک باور تبدیل نشده است؛ چرا که به باور انبوهی از مردم، این سرزمین همیشه با مشکل کم آبی دست و پنجه نرم کرده و حالا هم وضع بحرانی نیست! همین نگاه تا چندی پیش در بدنه مدیریتی کشور هم دیده می شد و کسی باور نداشت که مشکل داریم. بحث گسترده کردن جمعیت تازه و بیشتر ایرانی در عرصه های خاکی ایران هم یکی از همین استدلال ها بود که در دوره های اخیر مطرح می شد. اما حالا با تغییر رویکردهای مدیریتی کشور برخی مسائل اندک اندک روشن شده و برخی مسئولان متوجه وخامت اوضاع شده و کارهایی را برای مدیریت این بخش شروع کرده اند.

آن طور که عیسی کلانتری، مشاور معاون اول رئیس جمهوری در امور آب، کشاورزی و محیط زیست در این خصوص می گوید، در سال های گذشته وزارت نیرو جرأت اعتراف به واقعیت را نداشت؛ اما حالا بحران خشکسالی به اندازه ای رسیده که مسئولان متوجه قهقرای کشور شده اند، زیرا در حال حاضر ۷۰ درصد جمعیت کشور با سرانه زیر ۹۰۰ مترمکعب آب در سال زندگی می کنند و این از نظر استانداردهای جهانی یعنی رخداد فاجعه بزرگ. عیسی کلانتری که به تازگی سمت مشاوره از معاون اول دریافت کرده است، غروب شنبه به بنیاد ملی امید ایرانیان رفته بود تا در جمع خبرنگاران، کارشناسان و پژوهشگران از همین واقعیت ها و وضع آبی کشور گزارشی دقیق دهد.

۹۷ درصد آب های سطحی را خشک کردیم

عیسی کلانتری، وزیر کشاورزی دوران سازندگی در این جلسه با اعلام آمار تکان دهنده از ذخایر آبی کشور گفت: ایران با بهره برداری از ۹۷ درصد آب های سطحی خود عملاً تمام رودخانه های خود را خشک کرده است و دیگر آبی در طبیعت باقی نمانده است. او ادامه داد: این موضوع به معنای آن است که اگر به همین وضع ادامه دهیم حدود ۷۰ درصد ایرانیان یعنی جمعیتی معادل ۵۰ میلیون نفر برای زنده ماندن ناچار به مهاجرت از کشور هستند. کلانتری با بیان این که سرانه آب تجدیدپذیر کشور به ۱۰۱ میلیارد مکعب رسیده است.

بحرانی ترین وضع خشکسالی جهان در ایران

کلانتری با بیان این نکته که در زمینه بحران خشکسالی واقعیت هایی گفته نشده یا کتمان شده است یا با ناآگاهی از آن گذشته ایم، گفت: مسئولان دولتی تا امروز باور نداشتند که کشور دارد رو به قهقرا می رود و حالا متوجه این موضوع شده اند که کمی دیر است؛ مطابق با استانداردهای جهانی درصد بهره برداری از آب های سطحی نباید بیشتر از ۴۰ درصد باشد. این در حالی است که بیشتر کشورهای پیشرفته حد ایده آل بهره برداری برای حفظ منابع آبی خود را لحاظ کرده اند که حداکثر ۲۵ درصد برداشت است.

او افزود: تنها دو کشور در جهان وجود دارد که با بهره‌برداری بی‌رویه از منابع آب‌های سطحی در معرض بحران جدی قرار گرفته‌اند و آن دو کشور ایران و مصر است. این در شرایطی است که میزان بهره‌برداری از آب‌های سطحی در مصر به ۴۶ درصد و در ایران با اختلاف فاحش به ۹۷ درصد رسیده است. برای این که عمق فاجعه را بهتر متوجه شوید عملکرد برخی از کشورهای جهان را در بهره‌برداری از آب‌های سطحی سرزمین‌شان مرور می‌کنیم:

ژاپن ۱۹ درصد، آمریکا ۲۱ درصد، چین ۲۹ درصد، هند ۳۳ درصد و در کشوری مانند اسپانیا که از لحاظ اقلیم و ویژگی‌های جغرافیایی به ایران شباهت دارد تنها ۲۵ درصد.

وزیر دولت پنجم گفت: این موضوع به آن معنی است که حتی در صورت بارش ایده‌آل و نفوذ آب به زیر زمین، جایی برای ذخیره آن وجود ندارد، در نتیجه آب در سطح خاک جاری شده و تبخیر می‌شود. این موضوع شورتر شدن خاک و از دست رفتن حاصلخیزی آن را به دنبال داشته است. در حال حاضر وضع آبی برخی از شهرهای ایران به سطحی رسیده است که آن شهرها از نظر تعاریف علمی و استانداردهای جهانی به «شهر مرده» تعبیر می‌شوند. بعنوان مثال درحال حاضر شاهرود و نیشابور از نظر هیدرولوژی شهر مرده به حساب می‌آیند و بخش عمده‌ای از شهرستان رفسنجان نیز شهر مرده تلقی می‌شود.

۵۰ میلیون ایرانی باید مهاجرت کنند

وزیر اسبق کشاورزی با تأکید بر این که بحران خشکسالی در ایران به وضعیتی رسیده است که حیات و تمدن سرزمین در معرض تهدید قرار گرفته است، گفت: مطابق برآوردهای علمی، منابع کشتش تأمین نیازهای جمعیت فعلی ایران را ندارد و در آینده نه چندان دور حدود ۷۰ درصد جمعیت ایران باید از کشور مهاجرت کنند اما با وضع دیپلماسی خارجی ایران، کدام کشورها حاضرند ۴۰ تا ۵۰ میلیون ایرانی را اسکان دهند؟!

وی ادامه داد: درحال حاضر در جزیره ماندیل هند ادامه سکونت غیرممکن شده است و این جزیره گاه و بیگاه به زیر آب می‌رود. این در شرایطی است که ماندیل تنها ۳۰۰ هزار نفر جمعیت دارد اما دولت هند برای انتقال این جمعیت دچار دردسر شده است. ما چگونه می‌خواهیم برای اسکان قریب به ۵۰ میلیون نفر ایرانی چاره‌اندیشی کنیم؟

گفتند توسعه پایدار غرب‌زدگی است!

کلانتری اشتباه‌های مدیریتی در دوره‌های گذشته را باعث رسیدن به این نقطه دانست و گفت: زمانی آمدیم گفتیم سیاست‌گذاری‌ها برای منابع کشور در راستای توسعه پایدار باشد اما عده‌ای گفتند توسعه پایدار و اصول غربی را کنار بگذارید. خود بنده در زمان ریاست جمهوری آقای خاتمی به خانم دکتر ابتکار شخصا نامه نوشتم و گفتم واقعا آب نیست و از لحاظ منابع آبی داریم رو به بحران می‌رویم. ایشان بی‌توجه شد و گفت چنین چیزی نیست! سازمان محیط زیست در ایران تا امروز یک سازمان مرده و تشریفاتی بوده است. همین الان آقایان هنوز دارند درباره خودکفایی در

محصولات کشاورزی صحبت می‌کنند. برای نوشتن برنامه ششم دوباره موضوع خودکفایی را به میان کشیدند که من برگشتم به آقای نوبخت گفتم تو را به دین و ایمانت بگو این مزخرفات را کنار بریزند.

او افزود: با این منابع آبی موجود و در صورت استفاده از مدرن‌ترین تکنولوژی‌های صنعتی و در صورت فرض محال رسیدن به بهره‌وری ۱/۵ درصد تا سال ۱۴۰۴ تنها می‌توانیم برای ۳۳ میلیون نفر غذا تولید کنیم. این در شرایطی است که بهره‌وری ما در حال حاضر تنها ۰/۲ درصد است.

وی تأکید کرد: من حتی در این زمینه به مقام معظم رهبری نیز نامه نوشتم و آمار و ارقام و گزارش علمی خدمت‌شان ارایه دادم. گفتم اگر می‌خواهیم به جمعیت ۱۵۰ میلیون نفر برسیم قبل از هر چیز باید منابع آبی را نجات دهیم و پس از آن توان تولید ما در کشاورزی، تأمین غذا برای ۳۳ میلیون نفر است برای تأمین غذای بقیه جمعیت باید به واردات فکر کرد.

هزینه کلان برای تبدیل آب شیرین به آب شورتر از دریا!

کلانتری شیرین کردن آب را همراه با هزینه بسیار گزافی دانست و بیان داشت: در بسیاری از موارد شیرین کردن آب شور صرفه اقتصادی ندارد. جالب است که بدانید اشتباه‌های مدیریتی سال‌های گذشته باعث شده است که ما هزینه کلانی بدهیم و آب شیرین‌مان را به آب شور تبدیل کنیم آن هم آب شوری که غلظت نمک آن ۳/۵ برابر غلظت نمک آب دریای عمان است!

وی افزود: در سال ۵۱ آمریکایی‌ها به ایران آمدند و درباره پروژه احداث سد گتوند پژوهش کردند. طبق گزارش آمریکایی‌ها محل سد باید ۱۴/۵ کیلومتر پایین‌تر از مخزن سد قرار می‌گرفت. علت این موضوع وجود گنبد‌های نمکی گزارش شده بود اما مدیران وقت این گزارش‌ها را خیانت آمریکا به ایران دانستند و سد را روی گنبد‌های نمکی احداث کردند. در آن زمان ۱۳۰ میلیارد تومان هزینه شد تا پتوی رسی روی گنبد‌های نمکی قرار بگیرد اما با اولین آبیگیری تمام پتوهای رسی از بین رفته و آب شیرین پشت سدها به آب شوری تبدیل شد که غلظت نمک آن ۳/۵ برابر غلظت نمک آب دریای عمان است. حالا این سد با مجموع سرمایه‌گذاری ۳ هزار و ۶۰۰ میلیارد تومان علاوه بر شور کردن آب شیرین، سالانه ۳/۵ تن نمک به اراضی خوزستان اضافه می‌کند و خاک حاصلخیز منطقه را شور کرده است.

سدسازی بی‌حساب و کتاب رودخانه‌ها را خشک کرد

عیسی کلانتری همچنین با برگشت به عقب گفت: در زمان آقای احمدی‌نژاد، به ایشان اعلام شد اشتباه دوم را انجام نده و سد را آبیگیری نکن که آب شیرین به آب شور تبدیل شود اما ایشان کار را به پیمانکار واگذار کرد تا دو خط لوله به طول ۲۷۰ کیلومتر از زیر سد رد کنند. برای این کار ۲ هزار و ۲۰۰ میلیارد تومان هزینه شد که در نهایت از لوله‌ای به قطر یک متر و ۱۰ سانتی‌متر تنها ۲۰۰ لیتر آب خروجی داشته باشیم. او افزود: مشکل ما نه تنها به برداشت بی‌رویه

آب مربوط می‌شود که سدسازی‌های بی‌حساب و کتاب به این مشکلات دامن زده است. مسئولان ما از سدسازی به‌عنوان سند افتخار خود یاد می‌کنند اما از بس سد ساخته شده است دیگر در رودخانه‌ها آبی جاری نمی‌شود. درحال حاضر ۴۲ درصد روان‌آب‌ها به دلیل سدسازی کاهش داشته و به خشک شدن بسیاری از رودخانه‌ها منجر شده است.

هزینه جبران از ۵۰ میلیارد به ۲۵ هزار میلیارد تومان رسید

مشاور معاون اول رئیس‌جمهوری با اشاره به این‌که در شرایط فعلی برای نجات کشور از بحران خشکسالی نیازمند اقدامات فوری هستیم، تأکید کرد: برای این‌که بتوانیم ظرف ۵ تا ۶ سال آینده به حالت نرمال برسیم باید سطح برداشت آب از منابع‌مان را به نصف برسانیم و کار را باید از همین امروز شروع کنیم چرا که تا الان هم دیر شده است. باید سطح برداشت آب از ۹۶ میلیارد مترمکعب به ۵۶ میلیارد مترمکعب برسد. او گفت: این موضوع درحال حاضر برای ما ۲۰ تا ۲۵ هزار میلیارد تومان هزینه دارد این در صورتی است که در دوره خاتمی این موضوع را تنها با ۵۰ تا ۱۰۰ میلیارد تومان هزینه می‌شد مدیریت کرد اما متأسفانه مدیران کشور تا امروز باور نداشتند که بحران جدی است و حالا این موضوع کم‌کم دارد بین دولتمردان جا می‌افتد و البته این هزینه گزاف هم برای نجات تمدن ایران و کشور ضروری و غیرقابل اجتناب است. آب، نفت نیست. بلایی که ما سر نفت آوردیم را نمی‌توانیم سر آب بیاوریم زیرا حیات‌مان و موجودیت کشور به آب بستگی دارد.

دولت نباید از موضع عده‌ای بترسد

کلانتری با اشاره به این‌که در زمینه فرهنگ‌سازی آب با یک مشکل عمده مواجه هستیم، گفت: برای اجرای سیاست‌های نجات‌بخش آب باید جدیت داشته باشیم و از واکنش عده‌ای نترسیم. درحال حاضر ما بنا داریم آب کشاورزی را به نصف برسانیم و برای این کار بودجه تأمین و آماده شده است تا سهم آب کشاورزان را خریداری کنیم اما دولت نگران واکنش مجلس و بقیه است. خود بنده در یکی دو روز گذشته چند جلسه خصوصی با آقای چیت‌چیان، وزیر نیرو داشته‌ام تا ایشان را توجیه کنم که از واکنش نماینده‌های مجلس نترسد. نهایت این موضوع استیضاح است اما بحران آب دیگر شوخی‌بردار نیست. او تأکید کرد: اولین مصوبه دولت و اولین شعار آقای روحانی در زمان انتخابات احیای دریاچه ارومیه بوده است. ایشان با وجود آن‌که به وعده خود عمل کرد و برای خرید حق‌آبه کشاورزان، بودجه مورد نیاز را هم کنار گذاشت اما با اظهارات تند دو سه نماینده محلی در مجلس سریع عقب‌نشینی کرد. دولت باید برای نجات کشور از بحران خشکسالی جسارت و جدیت بیشتری به خرج دهد.

هنگم اجرای پروژه‌ها کم‌سوادیم!

مشاور معاون اول رئیس‌جمهوری در پایان نشست به پاسخگویی به خبرنگاران و حاضران در جلسه پرداخت. او به پرسشی درباره احیای این دریاچه و سمتی که او در این پروژه دارد، پاسخ داد.

«شهروند» در سوالی از هدر رفت بودجه کشور در نتیجه طرح‌های کارشناسی نشده و از جمله طرح احداث میان‌گذر شهید کلانتری دریاچه ارومیه پرسید تا کلانتری توضیح دهد: در زمان احداث میان‌گذر شهید کلانتری دریاچه ارومیه، طرح کارشناسی شد و مطالعات به درستی انجام گرفت؛ طبق مطالعات انجام شده بنا شد در ۳/۵ کیلومتری غرب دریاچه که ۹۹/۷ درصد جریان آب از آن منطقه می‌گذرد، پل دیگری احداث شود اما آن پل را حذف کردند.

وی افزود: مشکل ما این است که زمان اجرای پروژه‌ها یا کم‌سواد هستیم یا اتفاقات را پیش‌بینی نمی‌کنیم یا نظر کارشناسی را باور نداریم. مجموع این فرهنگ مدیریتی باعث می‌شود بودجه‌های عمرانی کشور هدر رود.

کلانتری همچنین در پاسخ به پرسش دیگر مبنی بر طرح خرید آب شیرین از کشورهای همسایه گفت: این طرح غیرقابل اجراءست زیرا عمدتاً همسایگان ما منابع کافی برای صادرات آب شیرین را در اختیار ندارند، در این زمینه با چند کشور نیز مذاکره شده اما نتیجه بخش نبوده است. به‌عنوان مثال تاجیکستان اعلام کرد آبی برای صادرات ندارد و جمهوری آذربایجان نیز حاضر شد سالانه ۱۵۰ تا ۲۵۰ میلیون مترمکعب آب به ایران انتقال دهد آن هم برای مدت محدود که با هزینه‌های سنگین حمل‌ونقل و میزان ناچیز توافق شده، این طرح توجیه اقتصادی کافی ندارد.

منبع: شهروند و [انتخاب](#)

اطلاعات بیشتر:

www.arashaedi.com/iran-water-crisis